

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 33-34, ст. 404)

(Із змінами, внесеними згідно із Законами

N 2603-IV від 31.05.2005, ВВР, 2005, N 25, ст.338

N 3133-VI від 15.03.2011, ВВР, 2011, N 39, ст.389

N 3137-VI від 15.03.2011, ВВР, 2011, N 39, ст.392

N 3668-VI від 08.07.2011, ВВР, 2012, N 12-13, ст.82

N 5290-VI від 18.09.2012, ВВР, 2013, N 41, ст.549

N 5462-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014, N 6-7, ст.80

N 231-VII від 14.05.2013, ВВР, 2014, N 11, ст.135)

(Установити на 2005 рік рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до цього Закону з 1 січня 2005 року для працездатних осіб у сумі 80 гривень, непрацездатних осіб - 120 гривень, інвалідів - 130 гривень; з 1 квітня 2005 року для працездатних осіб у сумі 100 гривень, непрацездатних осіб - 140 гривень, інвалідів - 150 гривень згідно із Законами

N 2285-IV від 23.12.2004, ВВР, 2005,
N 7-8, ст.162,

N 2505-IV від 25.03.2005, ВВР,
2005, N 17, N 18-19, ст.267)

(Установити у 2006 році рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до цього Закону встановлюється для працездатних осіб у сумі 110 гривень, непрацездатних осіб - 155 гривень, інвалідів - 165 гривень згідно із Законом

N 3235-IV від 20.12.2005, ВВР, 2006,
N 9, N 10-11, ст.96)

(Установити, що у 2007 році рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до цього Закону встановлюється для працездатних осіб у сумі 121 гривня, непрацездатних осіб - 170,5 гривні, інвалідів - 181,5 гривні; розмір державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям не може бути більшим ніж 75 відсотків від рівня забезпечення прожиткового мінімуму для сім'ї згідно із Законом

N 489-V від

Цей Закон визначає правові засади надання державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам, а також надання державної соціальної допомоги на догляд.

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам - щомісячна державна допомога, що надається відповідно до норм цього Закону у грошовій формі особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам;

особа, яка не має права на пенсію, - особа, яка досягла віку 63 років та не має права на пенсію відповідно до чинного законодавства. До досягнення зазначеного віку до осіб, які не мають права на пенсію, належать жінки 1958 року народження і старші після досягнення ними такого віку:

(Абзац третій статті 1 в редакції Закону

N 3668-VI від 08.07.2011)

58 років - які народилися до 30 вересня 1953 року включно;

(Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом

N 3668-VI від 08.07.2011)

58 років 6 місяців - які народилися з 1 жовтня 1953 року по 31 березня 1954 року;

(Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом

N 3668-VI від 08.07.2011)

59 років - які народилися з 1 квітня 1954 року по 30 вересня 1954 року;

(Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом

N 3668-VI від 08.07.2011)

59 років 6 місяців - які народилися з 1 жовтня 1954 року по 31 березня 1955 року;

(Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом

N 3668-VI від 08.07.2011)

60 років - які народилися з 1 квітня 1955 року по 30 вересня 1955 року;

(Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом

N 3668-VI від 08.07.2011)

60 років 6 місяців - які народилися з 1 жовтня 1955 року по 31 березня 1956 року;

(Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом

N 3668-VI від 08.07.2011)

61 рік - які народилися з 1 квітня 1956 року по 30 вересня 1956 року;

(Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом

N 3668-VI від 08.07.2011)

61 рік 6 місяців - які народилися з 1 жовтня 1956 року по 31 березня 1957 року;

(Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом

N 3668-VI від 08.07.2011)

62 роки - які народилися з 1 квітня 1957 року по 30 вересня 1957 року;

(Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом

N 3668-VI від 08.07.2011)

62 роки 6 місяців - які народилися з 1 жовтня 1957 року по 31 березня 1958 року;

(Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом

N 3668-VI від 08.07.2011)

63 роки - які народилися з 1 квітня 1958 року по 31 грудня 1958 року;

(Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом

N 3668-VI від 08.07.2011)

одинокa особa - особa, яка не має працездатних родичів, зобов'язаних за законом її утримувати.

Стаття 2. Право осіб на державну соціальну допомогу

Громадяни України, які досягли віку, встановленого статтею 1 цього Закону або є інвалідами і не одержують пенсію та постійно проживають на території України, мають право на державну соціальну допомогу у випадках та на умовах, передбачених цим Законом та іншими законами України.

(Частина перша статті 2 із змінами, внесеними згідно із Законом

N 3668-VI від 08.07.2011)

Особи, яких визнано біженцями або особами, які потребують додаткового захисту, мають право на державну соціальну допомогу нарівні з громадянами України на умовах, передбачених цим Законом, іншими законами або міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

(Частина друга статті 2 із змінами, внесеними згідно із Законом

N 5290-VI від 18.09.2012)

Іноземці та особи без громадянства мають право на державну соціальну допомогу на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України.

У разі якщо міжнародним договором України передбачено інші норми, ніж ті, що містяться у цьому Законі, застосовуються норми, встановлені міжнародним договором.

Стаття 3. Види державної соціальної допомоги

Відповідно до цього Закону призначаються такі види державної соціальної допомоги:

державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам;

державна соціальна допомога на догляд.

Стаття 4. Умови призначення державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам

Державна соціальна допомога згідно із цим Законом призначається особі, яка:

1) досягла віку, встановленого статтею 1 цього Закону та не має права на пенсію відповідно до чинного законодавства або визнана інвалідом в установленому порядку;

*(Пункт 1 частини першої статті 4 із змінами, внесеними згідно із
Законом*

N 3668-VI від 08.07.2011)

2) не одержує пенсію або соціальні виплати, що призначаються для відшкодування шкоди, заподіяної ушкодженням здоров'я на виробництві, передбачені Законом України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності";

3) є малозабезпеченою особою (крім інвалідів, зазначених у пункті 4 цієї частини);

*(Пункт 3 частини першої статті 4 із змінами, внесеними згідно із
Законом*

N 3133-VI від 15.03.2011)

4) є інвалідом I групи, середньомісячний сукупний дохід якого не перевищує 115 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

*(Частина першої статті 4 доповнено пунктом 4 згідно із Законом
N 3133-VI від 15.03.2011)*

Призначення і виплата державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам здійснюються в **порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.**

Стаття 5. Період, на який призначається державна соціальна допомога, умови її перерахунку

Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам і державна соціальна допомога на догляд призначаються з дня звернення за допомогою. Якщо звернення за допомогою відбулося не пізніше трьох місяців з дня досягнення віку, встановленого статтею 1 цього Закону або встановлення інвалідності, допомога призначається з дня досягнення віку, встановленого статтею 1 цього Закону або визнання осіб інвалідами органами медико-соціальної експертизи.

*(Частина перша статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом
N 3668-VI від 08.07.2011)*

Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам і державна соціальна допомога на догляд призначаються довічно особам, які досягли віку, встановленого статтею 1 цього Закону, а інвалідам - на весь час інвалідності, встановленої органами медико-соціальної експертизи.

*(Частина друга статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом
N 3668-VI від 08.07.2011)*

У разі зміни групи інвалідності допомога в новому розмірі призначається інваліду з дня зміни групи інвалідності, якщо така зміна приводить до збільшення розміру, та з місяця, наступного за тим, у якому встановлена нова група інвалідності, - при зменшенні розміру допомоги.

Якщо особа, яка не має права на пенсію, якій була призначена державна соціальна допомога або державна соціальна допомога на догляд, визнана інвалідом, виплата допомоги здійснюється в новому розмірі з дня встановлення їй інвалідності.

Стаття 6. Розмір державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам

Розмір державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам за умовами, передбаченими частиною першою статті 4 цього Закону, встановлюється виходячи з розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність:

інвалідам I групи, жінкам, яким присвоєно звання "Мати-героїня", - 100 відсотків;

інвалідам II групи - 80 відсотків;

інвалідам III групи - 60 відсотків;

священнослужителям, церковнослужителям та особам, які протягом не менше десяти років до введення в дію Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації" займали виборні або за призначенням посади у релігійних організаціях, офіційно визнаних в Україні та легалізованих згідно з законодавством України, за наявності архівних документів відповідних державних органів та релігійних організацій або показань свідків, які підтверджують факт такої роботи, - 50 відсотків;

особам, які досягли віку, встановленого статтею 1 цього Закону, - 30 відсотків.

*(Абзац шостий статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом
N 3668-VI від 08.07.2011)*

Стаття 7. Умови призначення державної соціальної допомоги на догляд

Державна соціальна допомога на догляд призначається:

1) інвалідам війни з числа військовослужбовців та інших осіб, яким призначено пенсії по інвалідності відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб":

а) інвалідам I групи;

б) інвалідам II групи, які є самотніми та за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду;

в) інвалідам III групи, які є самотніми та за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду;

(Пункт 1 частини першої статті 7 із змінами, внесеними згідно із
Законом

N 231-VII від 14.05.2013)

2) особам, які належать до інвалідів війни відповідно до статті 7 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" та одержують пенсії за віком, по інвалідності або за вислугу років, крім зазначених у пункті 1 цієї частини:

а) інвалідам I групи;

б) інвалідам II і III груп, які є самотніми і за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду;

3) особам, яким призначено пенсії за вислугу років відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб" і які є інвалідами I групи внаслідок причин, визначених у пункті "б" статті 16 зазначеного Закону, або є самотніми пенсіонерами і за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують догляду;

(Пункт 3 частини першої статті 7 із змінами, внесеними згідно із
Законом

N 231-VII від 14.05.2013)

4) самотнім малозабезпеченим особам, які за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду і одержують пенсію за віком або за вислугу років чи по інвалідності (крім інвалідів I групи);

5) малозабезпеченим інвалідам I групи, які одержують пенсію за віком або за вислугу років чи по інвалідності (крім інвалідів, зазначених у пунктах 1-3 частини першої цієї статті).

Державна соціальна допомога на догляд не призначається:

особам, які одержують соціальні пенсії або надбавки до пенсії на догляд відповідно до законодавства, що діяло раніше;

інвалідам, яким призначено відшкодування витрат на догляд відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності".

У разі якщо особи, зазначені в частині першій цієї статті, мають право на державну соціальну допомогу на догляд з декількох підстав, державна соціальна допомога на догляд призначається їм з однієї підстави за їх вибором.

Державна соціальна допомога на догляд не виплачується в період, коли особа працює (крім інвалідів I групи) або перебуває на повному державному утриманні.

Призначення і виплата державної соціальної допомоги на догляд здійснюються в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Стаття 8. Розмір державної соціальної допомоги на догляд

Державна соціальна допомога на догляд встановлюється:

1) особам, зазначеним у підпункті "а" пункту 1 (із числа інвалідів, віднесених до підгрупи Б I групи), підпункті "а" пункту 2 (із числа інвалідів, віднесених до підгрупи Б I групи, які брали безпосередню участь у бойових діях в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та війни 1945 року з імперіалістичною Японією) і пункті 3 (із числа інвалідів, віднесених до підгрупи Б I групи) частини першої статті 7 цього Закону, - у розмірі 50 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

*(Пункт 1 частини першої статті 8 в редакції Закону
N 3133-VI від 15.03.2011; із змінами, внесеними згідно із
Законом
N 3137-VI від 15.03.2011)*

2) особам, зазначеним у підпункті "б" пункту 1 та підпункті "б" пункту 2 (із числа інвалідів II групи, які брали безпосередню участь у бойових діях в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та війни 1945 року з імперіалістичною Японією) частини першої статті 7 цього Закону, - у розмірі 25 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

*(Пункт 2 частини першої статті 8 із змінами, внесеними згідно із
Законом
N 3137-VI від 15.03.2011)*

3) особам, зазначеним у підпункті "в" пункту 1, пунктах 2 (крім інвалідів, зазначених у пунктах 1, 2, 4 і 5 цієї статті), 3 (із числа одиноких пенсіонерів), 4, 5 (із числа інвалідів, віднесених до підгрупи Б I групи) частини першої статті 7 цього Закону, - у розмірі 15 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

*(Пункт 3 частини першої статті 8 в редакції Закону
N 3133-VI від 15.03.2011; із змінами, внесеними згідно із
Законом
N 3137-VI від 15.03.2011)*

4) особам із числа інвалідів, віднесених до підгрупи А I групи, зазначеним у підпункті "а" пункту 1, підпункті "а" пункту 2 (які брали безпосередню участь у бойових діях в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та війни 1945 року з імперіалістичною Японією) і пункті 3 частини першої статті 7 цього Закону, - у розмірі 100 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

*(Частину першу статті 8 доповнено пунктом 4 згідно із Законом
N 3133-VI від 15.03.2011; із змінами, внесеними згідно
із Законом
N 3137-VI від 15.03.2011)*

5) особам із числа інвалідів, віднесених до підгрупи А I групи, зазначеним у підпункті "а" пункту 2 (крім інвалідів, зазначених у пункті 4 цієї статті), пункті 5 частини першої статті 7 цього Закону, - у розмірі 30 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

*(Частину першу статті 8 доповнено пунктом 5 згідно із Законом
N 3133-VI від 15.03.2011; із змінами, внесеними згідно
із Законом
N 3137-VI від 15.03.2011)*

Стаття 9. Органи, що призначають державну соціальну допомогу

Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам і державна соціальна допомога на догляд особам, зазначеним у пунктах 4 і 5 частини першої статті 7 цього Закону, призначаються відповідними структурними підрозділами місцевих державних адміністрацій, а державна соціальна допомога на догляд особам, зазначеним у пунктах 1-3 частини першої статті 7 цього Закону, - органами, що призначають пенсії.

*(Стаття 9 із змінами, внесеними згідно із Законом
N 5462-VI від 16.10.2012)*

Стаття 10. Виплата державної соціальної допомоги

Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам і державна соціальна допомога на догляд виплачуються щомісячно за поточний місяць.

Державна соціальна допомога на догляд, призначена особам, зазначеним у статті 7 цього Закону, виплачується незалежно від одержуваних ними інших видів допомоги, стипендій, аліментів або інших доходів.

Особам, які перебувають на повному державному утриманні у відповідній установі (закладі), виплачується 20 відсотків призначеного розміру державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам.

Різниця між розміром призначеної державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам, які перебувають на повному державному утриманні у відповідній установі (закладі), і розміром державної соціальної допомоги, яка виплачується зазначеним особам відповідно до частини третьої цієї статті, перераховується установі (закладу), де перебуває особа, за її особистою письмовою заявою або заявою її законного представника. Зазначені кошти зараховуються на банківські рахунки цих установ (закладів) і спрямовуються виключно на поліпшення умов проживання в них зазначених осіб у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

*(Статтю 10 доповнено частиною четвертою згідно із Законом
N 231-VII від 14.05.2013)*

Виплата державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам з урахуванням положень частин третьої та четвертої цієї статті здійснюється з першого числа місяця, що настає за місяцем, у якому особа зарахована на повне державне утримання.

*(Статтю 10 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом
N 231-VII від 14.05.2013)*

Стаття 11. Виплата державної соціальної допомоги за минулий час

Суми державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам і державної соціальної допомоги на догляд, що призначені, але не витребувані своєчасно одержувачем, виплачуються за минулий час не більш як за 12 місяців перед зверненням за її одержанням.

Суми державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам і державної соціальної допомоги на догляд, не одержані своєчасно з вини органу, який призначає або виплачує відповідну допомогу, виплачуються за минулий час без обмеження будь-яким строком. При цьому виплата допомоги за минулий час здійснюється виходячи із прожиткового мінімуму, затвердженого на момент її виплати, з нарахуванням компенсації втрати частини доходів. Компенсація втрати частини допомоги у зв'язку з порушенням строків її виплати особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам здійснюється згідно із законом.

Стаття 12. Виплата допомоги на поховання

У разі смерті одержувача державної соціальної допомоги особам, які здійснили його поховання, виплачується допомога на поховання в розмірі двомісячної суми державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам, встановленому на день смерті одержувача цієї допомоги.

Допомога на поховання, не витребувана своєчасно без поважних причин, виплачується не пізніше дванадцяти місяців після смерті одержувача державної соціальної допомоги.

Стаття 13. Джерела покриття витрат на виплату державної соціальної допомоги

Виплата державної соціальної допомоги і покриття витрат на її доставку здійснюються за

рахунок коштів Державного бюджету України.

Стаття 14. Обов'язок одержувачів державної соціальної допомоги повідомляти про зміну умов, що впливають на її виплату

Одержувачі державної соціальної допомоги зобов'язані повідомляти органи, що призначають державну соціальну допомогу, про обставини, що можуть вплинути на умови призначення державної соціальної допомоги та її виплату.

У разі невиконання цього обов'язку та одержання у зв'язку з цим зайвих сум державної соціальної допомоги одержувачі повинні відшкодувати органам, що призначають державну соціальну допомогу, надміру виплачені суми.

Стаття 15. Стягнення сум державної соціальної допомоги, надміру виплачених одержувачу державної соціальної допомоги внаслідок зловживань з його боку

Суми державної соціальної допомоги, надміру виплачені одержувачу державної соціальної допомоги внаслідок зловживань з його боку (подання документів з неправдивими даними, неподання відомостей про зміну у складі сім'ї, про працевлаштування), стягуються на підставі рішень органів, що призначають державну соціальну допомогу.

Відрахування на підставі таких рішень провадиться в розмірі не більш як 20 відсотків розміру державної соціальної допомоги понад відрахування з інших підстав.

У всіх випадках звернення стягнень на розмір державної соціальної допомоги за одержувачем державної соціальної допомоги зберігається не менш як 50 відсотків належного розміру державної соціальної допомоги.

У разі припинення виплати державної соціальної допомоги (відновлення здоров'я тощо) до повного погашення заборгованості решта заборгованості стягується в судовому порядку.

Стаття 16. Оскарження рішення органу, що призначає державну соціальну допомогу

Рішення органу, що призначає державну соціальну допомогу, може бути оскаржено в органі вищого рівня або у судовому порядку.

Стаття 17. Відповідальність за порушення законодавства про державну соціальну допомогу

Посадові особи, винні у порушенні законодавства про державну соціальну допомогу, несуть відповідальність згідно із законом.

Стаття 18. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2005 року.

2. При визначенні права на призначення державної соціальної допомоги на догляд не можуть застосовуватися вартісні величини, не передбачені Законом України "Про прожитковий мінімум".

3. При визначенні розмірів державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам, та державної соціальної допомоги на догляд може застосовуватися рівень забезпечення прожиткового мінімуму, встановлений законом про Державний бюджет України на відповідний рік.

(Пункт 3 статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом
N 2603-IV від 31.05.2005)

4. Норми цього Закону поширюються також на осіб, які одержують пенсію або державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам і за своїм бажанням можуть звернутися за призначенням державної соціальної допомоги відповідно до цього Закону замість пенсії чи державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам.

5. Соціальна пенсія, призначена відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення", за бажанням особи виплачується органами Пенсійного фонду України до закінчення строку її призначення.

6. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк:

внести до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законодавчих актів у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити приведення центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Президент України

Л.КУЧМА

*м. Київ,
18 травня 2004 року
N 1727-IV*